

Pametna vas

Idejna zasnova Centra za umetnost in inovacije »Godinje« v Črni Gori

Avtorica: Milica Popović | Mentor: prof. Jurij Sadar univ. dipl. inž. arh. | Magistrsko delo | UL FA | EMŠ Arhitektura | Ljubljana | 2025

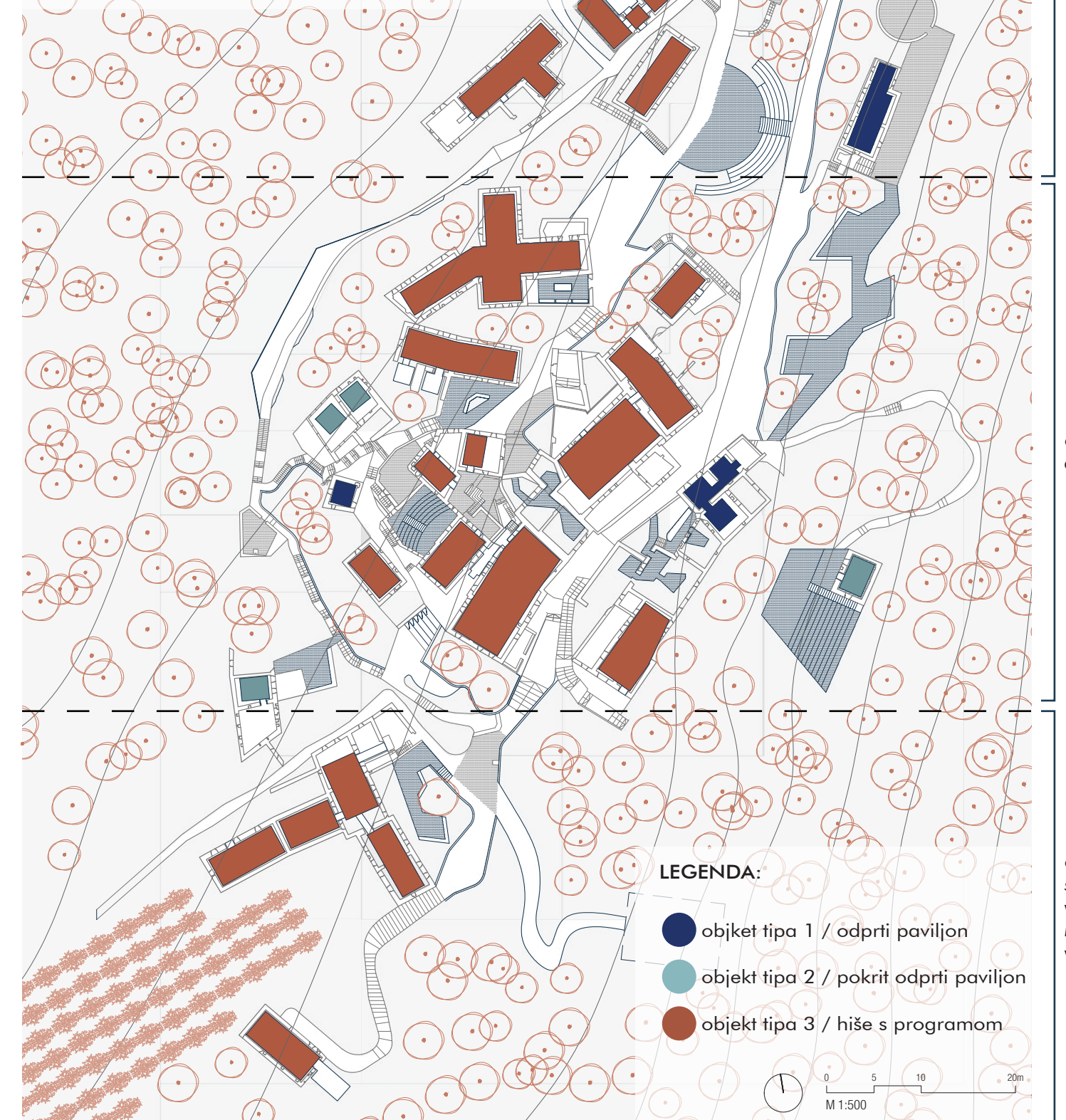
Usmerjenost ljudi v mesta ter trendi urbanizacije in globalizacije, ki trenutno vladajo v svetu, so privedli do prenaseljenosti mest, razširjene uporabe avtomobilov, globalnega segrevanja in ekološke krize. Na drugi strani imamo vasi, ki niso le območje žudovite narave, so tudi naša tradicija, naša identiteta, identiteta naših ljudi in območja naših prednikov. Zgrajene so bile na podlagi geografskih razlik, pod vplivom posebnih etničnih skupin, območja, na katerem so bile zgrajene, in lokalnih materialov, značilnih za to področje. V nasprotju z današnjimi mesti, ki so si iz dneva v dan bolj podobna, vasi ohranjajo svojo avtentičnost. Mesta postajajo prenaseljena, vasi pa ostanejo zapuščene. Imamo dva problema, ki se med sabo izključujeta. Glede na to, da si danes prizadevamo za trajnostni razvoj, bi morali spodbujati obnovo starih zapuščenih območij, namesto da gradimo na novih proslah površinah, z drugimi besedami, revitalizirati vasi in ruralna področja.

Glavni cilji pričujoče magistrske naloge so ohranitev in zaščita zgodovinske dediščine ter tradicionalnih verskih in kulturnih objektov, ki so se kljub vsemu ohranili do danes, uvedba novega funkcionalnega programa na teh področjih in doseganje kontrasta med staro in novo strukturo ob spoštovanju kulturne dediščine.

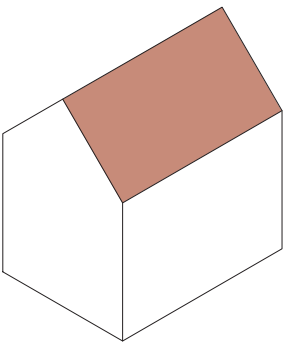
Mesta imajo v odnosu do vasi veliko prednost, ki so do sedaj predstavljala težavo za ruralna področja, a s tehnologijo jih danes lahko rešimo in izboljšamo življenje tudi na teh območjih. Jedro naloge predstavlja projekt pametne vasi, ki obravnava vas Godinje v Črni Gori. V pametnih vaseh naj bi bila tehnologija uporabljena za doseganje inovacij, ki bi prispevale k oblikovanju prostora, ki ne bi škodoval našemu ekosistemu; tehnologija bi omogočala samozadostne vasi s čim manjšim negativnim vplivom na okolje. Pametna vas temelji na naravnem preživetju, solarnih panelih, zbiranju deževnice, recikliranju, ohranjanju narave, sežiganju odpadkov za ogrevanje in trajnostnem prometu. Koncept projekta gradi na izmenjavi običajev, tradicij in kulture med lokalnim prebivalstvom in obiskovalci centra vasi. Prostori centra bi bili razdeljeni na prostore za goste, ki bi obiskovalcem zagotavljali osnovne potrebe v času bivanja, ter na fleksibilne učne prostore, delavnice in laboratorije z različnimi vsebinami, kot so tehnologija, kulinarika, agronomija in keramika. Na lokaciji bi se glede na letni čas odvijali različni dogodki na temo kulinarike in vina, kulture in umetnosti, športa in različnih tečajev, ki bi na zanimiv način spodbujali mlade generacije k oživanju in učenju lokalnih tradicij.

Tipi objektov

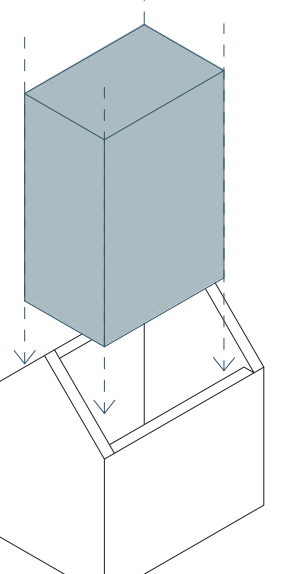
Hiše so postavljene znotraj zidov starih hiš in stojijo samostojno. Razdeljene so na tri vrste objektov. Prvi tip je odprt brez ostrešja, kjer je v drugem nadstropju ustvarjena terasa s pogledom na okolico. Ta vrsta hiš je postavljena v krajih s žudovitimi razgledi. Druga vrsta hiš so hiše odprtega tipa brez fasade, vendar z ostrešjem, ki so nameščene na določenih lokacijah, kjer ljudem omogočajo zadrževanje v naravi znotraj starih hiš v vseh vremenskih razmerah. Tretji tip hiše so odprti prostori z novim programom centra za umetnost in inovacije ter stanovanja.

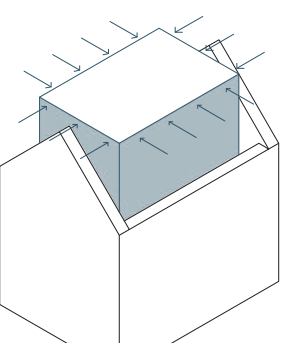
Koncept nove hiše

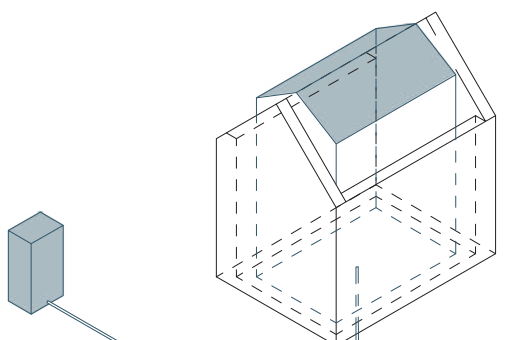
1. Godinje je »kamnita vas«, zato se bo ohranila njena identiteta, ki jo sestavljajo kamniti zidovi. Strehe hiš se odstrani in postavi novo.

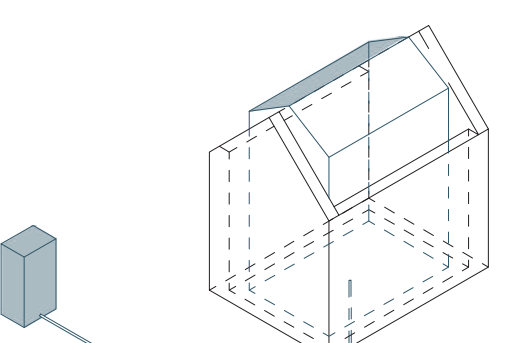
2. V notranjosti obstoječe strukture se ustavi novi objekt.

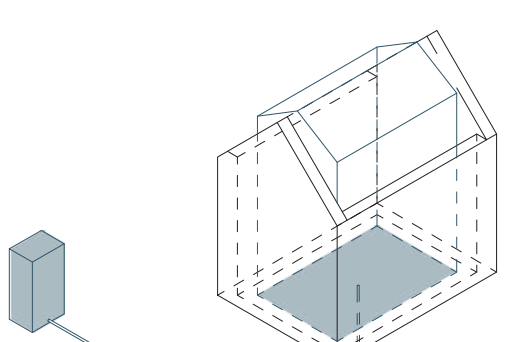
3. Novi volumen se ne dotika starega. Obe strukturi delujeta ločeno. Stara struktura ostane stara, v njej pa se loči nov objekt z novim programom.

4. Novo ostrešje ima funkcijo zbiranja deževnice. Deževnica se steka v en kanal, ki vodi vodo v poseben rezervoar za vodo, ki se pozneje uporablja za različne potrebe prebivalcev.

5. Vas stoji na sončni strani hriba in s postavitvijo plošč na sončno stran ostrešja se bo sončna energija shranjevala in nadalje uporabljala za celoletno oskrbo vasi z električno energijo.

6. Odpadni material se bo uporabljal procesu ustvarjanja toplote kot obnovljivega vira energije, iz katerega se bo proizvajala elektrika za ogrevanje vasi.

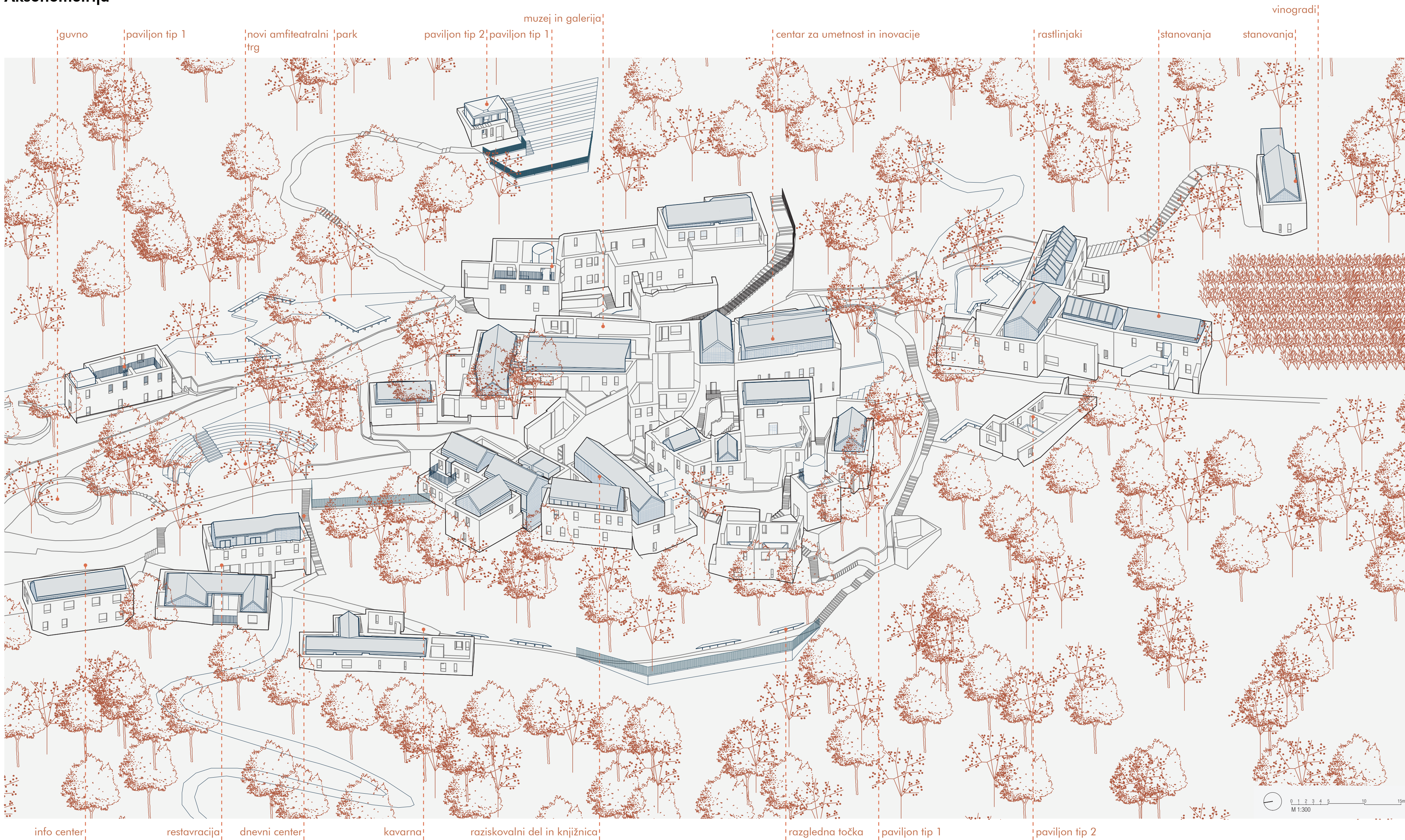

objekt tipa 1 / odprti paviljon

objekt tipa 2 / pokrit odprti paviljon

Aksonometrija

trg pred objektom knjižnice in umetniškega centra je prostor za srečanja

s steklenimi in kamnitimi bloki je ustvarjen kontrast med stara in novo struktura stene

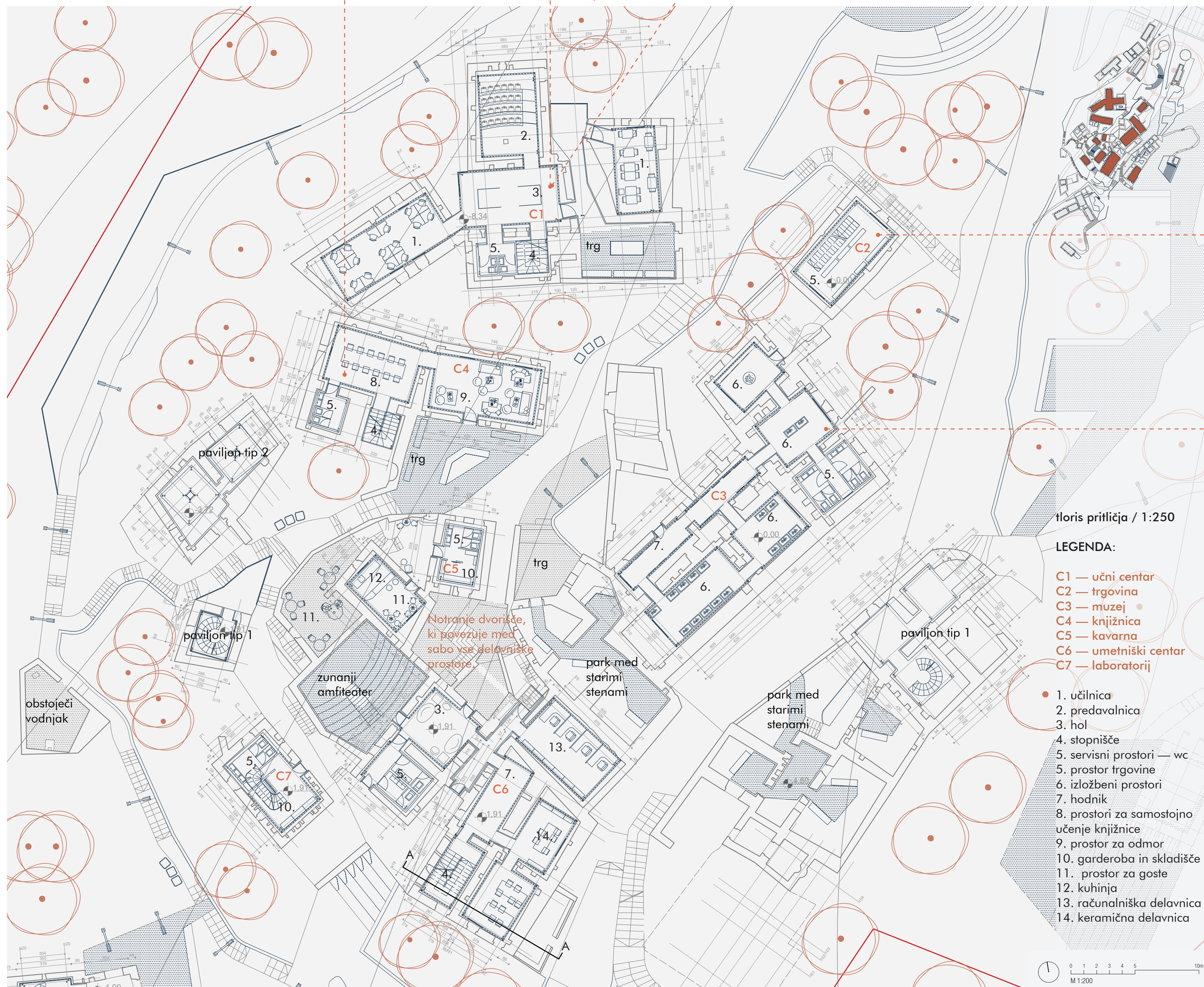
Cona 2 / Delovni center

Drugo območje je delovno območje, kjer so delavnice, učilnice, predavalnice, prostori za samostojno in skupinsko delo, knjižnica in prostori za počitek ter skupno dvorišče. Prostor je razdeljen na zaprte prostore za delo in odprte prostore, kot so odprti prostori, pokriti z ostrejšim — to so hiše tipa 2, in popolnoma odprti prostori, kjer narava lahko prevlada nad ruševinami hiše in jim dovoli, da se na naraven način starajo v naravi, kjer bi bilo mogoče bivati, in tudi velik odprt amfiteater, kjer je mogoče imeti predavanja, govore in druge stvari znotraj zidov v posebnem vzdušju.

Prostori so prilagodljivi, tako da jih je mogoče spreminjati glede na njihov namen, saj gre zagolovo za program, ki ga bo uporabljalo veliko število različnih ljudi z različnimi cilji, zato je pomembno, da jih je mogoče prilagoditi različnim potrebam ljudi. V tem delu je tudi stacionarni program muzeja, ki predstavlja točko spoznavanja zgodovine vasi, Balšičevega dvora, ki se nahaja tukaj, in hiše slikarja Lekovića ter galerije, kjer bi bila razstavljena vsa dela, nastala v tej vasi, ki bi turistične obiskovalce poučila o znanju, do katerega so prišli ljudje, ki delajo ali živijo v tej vasi, ter o novih tehnoloških odkritjih.

Knjižnica in njeni prostori so namenjeni samostojnemu delu obiskovalcev vasi.

Štiri hiše so med sabo povezane skupnim holom in prenovljene v učne prostore — učilnice za skupno delo in predavalnice.

tloris pritličja / 1:250

- LEGENDA:**
- C1 — učni center
 - C2 — trgovina
 - C3 — muzej
 - C4 — knjižnica
 - C5 — kavarna
 - C6 — umetniški center
 - C7 — laboratorij
- 1. učilnica
 - 2. predavalnica
 - 3. hol
 - 4. stopnišče
 - 5. servisni prostori — wc
 - 6. prostor trgovine
 - 6. izložbeni prostori
 - 7. hodnik
 - 8. prostori za samostojno učenje knjižnice
 - 9. prostor za odmor
 - 10. garderoba in skladišče
 - 11. prostor za goste
 - 12. kuhinja
 - 13. računalniška delavnica
 - 14. keramična delavnica

prostori so ustvarjeni iz lesene konstrukcije strehe, ki prikazuje nekdanji vidéz te strehe, jekla in steklenih blokov

Trgovina je namenjena prodaji vsega kaj je narejeno v vasi in je del muzeja in galerije.

solarni paneli se postavljajo na sončni strani strehe

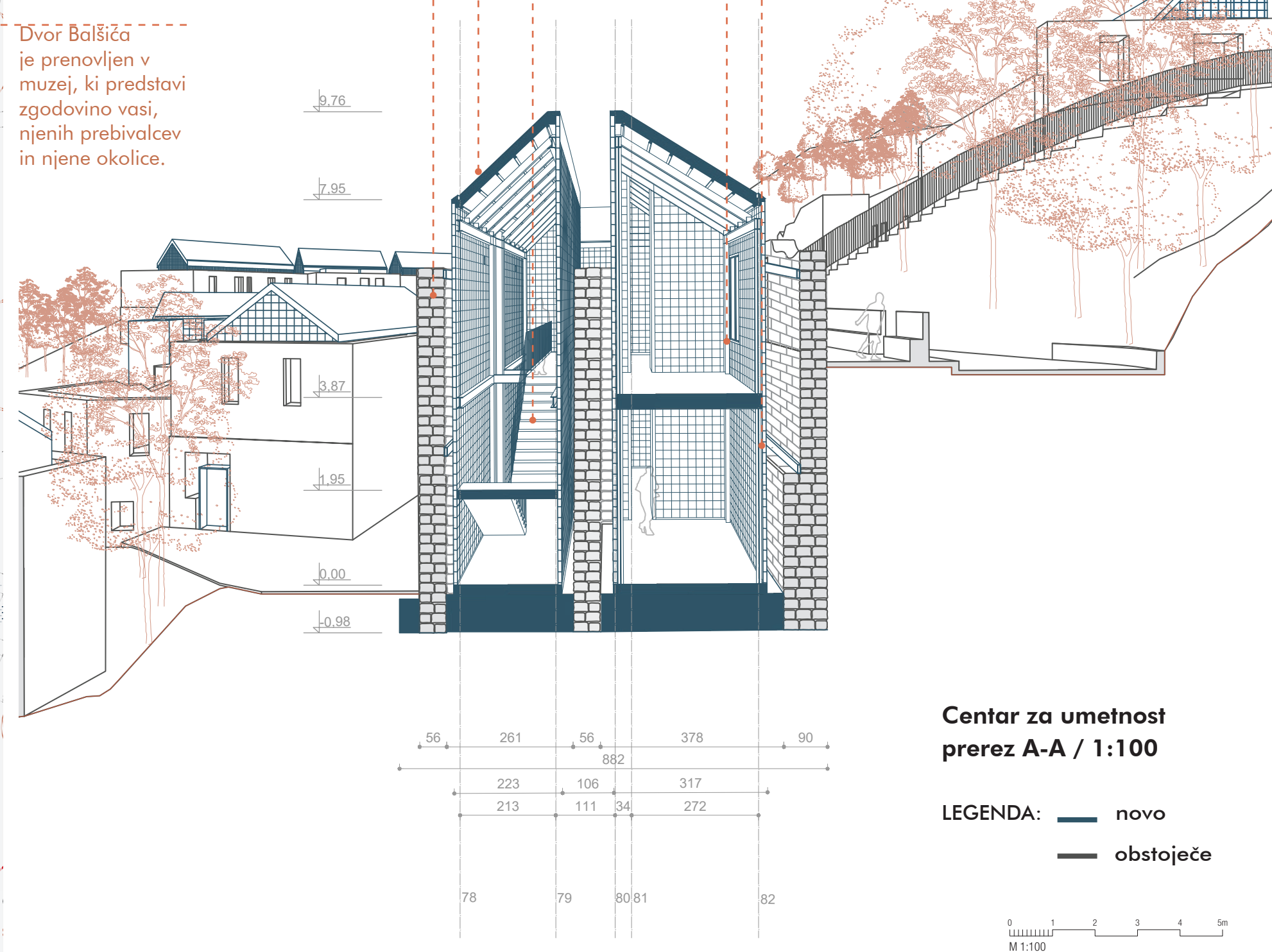
hodnik

prostori delavnic centra za umetnost

obstoječe stene so ohranjene in ojačane

fasada je narejena iz steklenih blokov

Dvor Balšiča je prenovljen v muzej, ki predstavi zgodovino vasi, njenih prebivalcev in njene okolice.

Centar za umetnost prerez A-A / 1:100

LEGENDA: — novo
— obstoječe

Novi amfiteatralni trg - večnamenski

Amfiteater srednji trg največjih dimenzij služi različnim namenom in glavnim prireditvam na prostem v vasi. Zgrajen je bil v obliki amfiteatra, kot da bi povezoval dve različni točki vasi in hkrati ustvaril „tribune“ s pogledom na načrtovane prireditve. Prosto območje bo spreminjalo svoj namen glede na letni čas in prireditve, ki se bo odvijala. Najprej je primeren za odprto tržnico, ki bi ponujala domače izdelke, pridelane v Crmnici, nato koncerte, predstave, drsanje pozimi, „odprto kuhinjo“, pa tudi za druženje in razveseljevanje ljudi.

Dogodki na trgu - tržnica

Dogodki na trgu - filmski večer